

TEMSİL YETKİSİNİN AÇIKLANMASI

Declaration of Agency

Kumru KILIÇOĞLU YILMAZ*

ÖZET

Temsil yetkisi genel olarak TBK md.40-48’de hükme bağlanmıştır. Diğer yasalarımızda temsile ilişkin özel hükümlerin bulunduğu hallerde, özel hüküm uygulanacaktır. Bu anlamda olmak üzere, ticaret şirketlerinde temsil konusu, TTK’da her bir şirket türüne göre ayrı ayrı hükme bağlanmıştır.

Bunun dışında TBK’nın temsil ile ilgili bu genel hükümleri temsil olunanın iradesine dayanan, yani hukuksal işleme dayanan temsil ile ilgilidir. Temsil yetkisinin temsil olunanın iradesine değil, kanuna dayandığı hallerde yasal temsilden (kanuni temsilden) söz edilir. Bu tür temsil hakkında ilgili yasa hükümleri uygulanacaktır. Bu anlamda olmak üzere, velayetin söz konusu olduğu hallerde velinin, vesayetin söz konusu olduğu hallerde ise vasinin temsil yetkisi konusunda ilgili hükümlerin uygulanması söz konusu olacaktır.

Temsilde en önemli konu, temsil olunanın temsil yetkisini açıklamasıdır. Bu iradenin açıklanmadığı veya açıklanmış sayılmadığı hallerde yetkili temsilden söz edilemez.

Bu incelemede önce genel olarak temsil yetkisi; daha sonra temsil yetkisi iradesinin açıklanmasının hukuksal niteliği; taraflar arasındaki temel ilişki ile temsil ilişkisi; açıklamanın muhatabı ele alınacak; bu anlamda temsil yetkisi iradesinin temsil olunan tarafından temsilciye açıklanması ile bu iradenin üçüncü kişilere ya da hem temsilciye hem de üçüncü kişiye açıklanmasının mümkün olup olmadığı konuları üzerinde durulacaktır.

Anahtar kelimeler: Temsil, yetkisiz temsil, kanuni temsil, iradi temsil, iç ilişki.

Makalenin Geliş Tarihi: 25.03.2021, **Makalenin Kabul Tarihi:** 05.05.2021.

* Dr. Öğr. Üyesi, Atılım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, e-posta: kumru.kilicoglu@atilim.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2235-4590

ABSTRACT

Agency is generally stipulated in Turkish Code of Obligations Art.40-48. In cases where there are special provisions regarding agency in our other laws, a special provision will be applied. In this sense, the subject of agency in commercial companies is separately stipulated in the Turkish Code of Commence, according to each type of company.

Apart from this, these general provisions of the TCO regarding agency, are related to representation based on the will of the represented, that is, based on a legal process. In cases where the power of representation is based on the law, not the will of principle, legal agency is mentioned. In this sense, in cases where custody is in question, the relevant provisions on the representation authority of the guardian, and in cases where the guardianship is in question, the relevant provisions will be applied.

The most important issue in agency is, principals disclosure about agency. In cases where this will is not disclosed or deemed to be disclosed, authorized agency cannot be mentioned.

In this study, first of all, agency; then the legal nature of the subsequent announcement of the will to represent; the basic relationship and agency relationship between the parties; the addressee of the statement will be discussed; in this sense, with the disclosure of the will of the representative authority to the representative, whether it is possible to disclose this will to third parties or to both the representative and the third party will be discussed.

Keywords: Agency, unauthorized agency, legal agency, voluntary agency, internal relationship.

1. TEMSİL YETKİSİ

1.1. Kavram

Temsil yetkisi, bir hukuksal işlemin temsil olunan adına temsilci tarafından yapılmasını sağlayan yetkidir. İşlemin adına yapıldığı kişiye temsil olunan, işlemi yapan kişiye ise temsilci adı verilmektedir. Bu yetki temsil olunanın iradesine dayanmayıp yasadaki kaynaklandığında yasal temsil yetkisinden, temsil olunanın iradesine dayandığı hallerde ise iradi temsilden söz edilir. İster yasal, ister iradi temsilden söz edebilmek için iki koşula ihtiyaç vardır.

Birincisi temsil yetkisi (Vertretungsmacht); ikincisi ise temsil olunanın adına işlem yapılmasıdır.¹

---

¹ Von Tuhr/Peter, syf. 348-349.

TBK. md.40-48'de düzenlenen temsil yetkisi, iradi temsil yetkisiyle ilgilidir.

Temsil yetkisi, hukuksal niteliği açısından, temsil olunanın tek taraflı, varması gerekli (empfangsbedürftig) bir irade açıklamasıdır. Bu irade açıklaması, bir hukuksal sonuca yönelik olduğundan tek taraflı varması gerekli bir hukuksal işlemdir. Bununla, temsil olunan ile temsilci arasında bir iç ilişki kurulur. Temsilci bu yetkiye dayalı olarak üçüncü kişiyle hukuksal işlem yapar. Bu durumda, temsil olunan ile üçüncü kişi arasında kurulan ilişkiye ise dış ilişki denir.

Temsil yetkisi verilmesine ilişkin irade açıklamasının temsilciye varması ile temsil ilişkisi kurulmuş olur. Bu ilişkinin kurulması için temsilcinin bu iradeyi kabul etmesi gerekmez.²

Temsil yetkisi verilmesi, bir temsil olunanın irade açıklaması olduğuna göre, böyle bir iradenin olmadığı hallerde iradi temsilden söz edilemez.

1.2. Türleri

1.2.1. Temsilcinin Üçüncü Kişi İle Hukuksal İşlemi Yapma Yöntemi Açısından

Temsilcinin üçüncü kişi ile hukuksal işlemi temsil olunan adına ve hesabına yapması ile, kendi adına temsil olunan hesabına yapması açısından temsilin iki türü vardır. Birincisinde doğrudan doğruya temsil, ikincisinde ise dolaylı temsil söz konusudur.

Hukukumuzda dolaylı temsil, istisnai bir temsil türü olup, örneğini TBK md.532-546'da hükme bağlanmış olan komisyon sözleşmesi oluşturmaktadır.

Alım veya satım komisyonculuğu ile ilgili TBK md.532 hükmü açık bir biçimde komisyoncunun temsil yetkisinin dolaylı temsil yetkisi olduğu ortaya konulmuştur. Bu hükme göre; *“Alım veya satım komisyonculuğu, komisyoncunun ücret karşılığında, kendi adına ve vekalet verenin hesabına kıymetli evrak ve taşınurların alım veya satımının üstlendiği sözleşmedir”*.

Temsilin asıl ve yaygın olan türü, doğrudan doğruya temsildir. TBK md.40-48 doğrudan doğruya temsil ile ilgili genel düzenlemeler içermektedir. Genel düzenleme dememizin sebebi, bu hükümler dışında, doğrudan doğruya temsil ile ilgili özel hükümlere yer verilmiş olabilir. Örneğin; şirketlerde temsil ile ilgili TTK md.233-235'deki genel hükümler dışında, her bir şirket türü için temsil ile ilgili ayrıca özel hükümlere (TTK md.318; TTK md.359-396,553; TTK md.623-632 gibi) yer verilmiştir.

² Von Tuhr/Peter, syf. 355;Huguenin,& 9,Nr.1066, syf. 313.

1.2.2. Temsil Yetkisinin Kaynağı Bakımından

TBK md.40-48'de yer alan temsil, iradi (temsil olunanın rızasına dayanan) temsildir.

Temsil yetkisinin temsil olunanın iradesinden kaynaklanmadığı, yasa tarafından öngörüldüğü hallerde yasal (kanuni) temsilden söz edilir. Yasal temsil yetkisi, kapsamı, sona ermesi, temsilcinin sorumluluğuna ilişkin düzenlemeler yasa tarafından düzenlenmiştir. Bu konuda temsil olunanın iradesine yer verilmemiştir. TMK md.188'de eşlerin ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil; TMK md.335 vd.nda düzenlenmiş olan velayet, TMK md.396 vd.nda düzenlenmiş olan vesayet bunlara örnek verilebilir.

Temsil yetkisinin geri alınması iradi temsil türü için söz konusu olabilir; yine TBK md.42'deki geri alma hakkı, bu haktan feragat yasağı iradi temsilde gündeme gelebilir. Zira temsil olunanın temsilci tayin etme zorunluluğu bulunmamasına rağmen tek taraflı bir irade açıklaması ile temsil yetkisi verebildiğine göre, verdiği bu yetkiyi geri alabilme özgürlüğü de olmalıdır.

Yasal temsilde temsil olunana geri alma hakkı tanınmamasına karşın, temsilcinin görevine son vermeye yer verilmiştir. Bu yetki yasal temsilciyi tayin eden mahkemeye tanınmıştır. Velayetin kaldırılması (TMK.md.348) ve vasinin görevine son verilmesi (TMK md. 483) yasal temsilcinin temsil yetkisine mahkeme tarafından son verilmesine ilişkindir. Ancak iradi temsilden farklı olarak yasal temsilde temsilcinin görevine son verilmesi bu örnek maddelerdeki gibi yasada öngörülen sebeplerle mümkündür. Temsil yetkisine karar veren mahkemenin, iradi temsilde olduğu gibi temsil yetkisini geri alarak temsilcinin görevine dilediği zaman son verme yetkisine yer verilmemiştir.

1.2.3. İç İlişkinin Bir Temel İlişkiye Dayanıp Dayanmaması Bakımından

Bu ayırım temsilci ile temsil olunan arasındaki iç ilişki ile ilgilidir. Temsil olunan ile üçüncü kişi arasındaki dış ilişki açısından bu ayırım önem taşımaz.

Temsil olunanın temsilci ile olan ilişkiye iç ilişki (innere Verhaeltnisse); üçüncü kişi ile olan ilişkiye ise dış ilişki (aussere Verhaeltnisse) adı verilmektedir.

İç ilişki yani temsil olunan ile temsilci arasındaki ilişki temel bir ilişkiye yani bir sözleşmeye dayanmayabilir. Bu durumda verilen temsil yetkisine soyut temsil yetkisi (isolierte Vollmacht) denilmektedir. Bazı yazarlar bunu

basit temsil olarak da adlandırmaktadır.³ Bu durumda temsilci ile temsil olunan arasında temsil yetkisi dışında bir temel ilişki (Grundverhaeltniss) yoktur. Bir başka ifadeyle temsil yetkisi taraflar arasında bir temel ilişkinin varlığını gerektirmez.⁴ Böyle bir ilişkinin bulunmadığı hallerde, temsil yetkisi taraflar arasında mevcut bir sözleşmeden kaynaklanmamaktadır.

Temsil yetkisi taraflar arasında soyut bir temsil yetkisinden ibaret olmayıp bir temel ilişkiden kaynaklanabilir. Temel ilişki taraflar arasında vekalet, hizmet, ortaklık ya da eser sözleşmesi gibi bir işgörmeye dayanabilir. Bu durumda temsil yetkisi soyut bir ilişkiden ibaret olmayıp, sebebi bulunmaktadır. Bu durumda sebebe bağlı temsil yetkisinden (kausale Vollmacht) söz edilmektedir.⁵ Temsil yetkisinin vekalet, hizmet, ortaklık gibi bir sözleşmeye dayandığı hallerde, taraflar arasında tek taraflı bir hukuksal işlemde değil, sözleşmeden kaynaklanan bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre soyut temsil yetkisi, temsil olunanın tek taraflı bir hukuksal işleminden doğduğu halde, vekalet gibi bir sözleşmeye dayandığı hallerde iki taraflı hukuksal işlemde doğmaktadır.

Temsil ilişkisinin taraflar arasında vekalet dışında bir başka sözleşmeye bağlı olarak da kurulması mümkündür. Bu durumda taraflar arasında asıl amacı ve esaslı unsurları başka olan bir sözleşmeye bağlı olarak bir de temsil ilişkisi kurulmaktadır. Örneğin, taraflar arasında esas amacı ve esaslı unsuru eser sözleşmesinden kaynaklanan bir ilişkide, iş sahibi, yükleniciye eser sözleşmesine bağlı olarak aynı zamanda vekalet sözleşmesine dayanan bir temsil yetkisi verebilir. Bu durumda taraflar arasında eser ve vekalet sözleşmesinden kaynaklanan karma bir ilişki kurulmaktadır.

Temsil yetkisinin temel bir ilişkiye dayandığı hallerde karşımıza, bu yetkinin varlık ve geçerliliğinin temel ilişkiye bağlı olup olmaması sorunu çıkmaktadır. Bu sorun özellikle temsil olunan ile üçüncü kişi arasındaki dış ilişki açısından önem taşır. Temsil yetkisi temel bir ilişkiye dayandığı durumda, temsil yetkisinin sona ermesi temel ilişkiyi sona erdirebilir mi? Ya da bunun tersi yani temel ilişkinin sona ermesi temsil yetkisini de sona erdirir mi?

Bu konuda “temsil yetkisinin bağımsızlığı ilkesinden” söz edilmekte, temsil yetkisinin bağımsızlığında⁶ ise önemli olanın temsil olunan ile temsilci

---

³ Şener, syf. 395.

⁴ Esener-Gündoğdu, syf. 277.

⁵ Wolf, Art. 168, Nr.21.

⁶ Von Tuhr/Peter, syf.359; Esener-Gündoğdu, syf. 278.

arasındaki temel ilişkinin yani sözleşmenin değil, soyut temsil yetkisinin varlığı olduğu kabul edilmektedir.

Buna göre, temsil olunan ile temsilci arasında bir temel ilişki bulunsa bile, temsil yetkisi ondan soyut (abstrakt) olup, temel ilişkinin varlığından ve geçerliliğinden etkilenmez.

Temsil yetkisinin bağımsızlığı ilkesinden doğan önemli sonuçlardan biri, temsil yetkisinin sona ermesine rağmen, temel ilişkinin devam edebilmesidir⁷.

Bu konu, temsil yetkisinin geri alınmasının etkileri açısından önemlidir.

Temsil olunan ile temsilci arasında temel bir ilişkinin bulunduğu hallerde, temsil yetkisi geri alındığı takdirde, temsilci ile temsil olunan arasındaki temel ilişkiden doğan hak ve yükümlülükler devam eder. Geri alma bu hak ve yükümlülüklerin doğmasını engelleyemez.

Bu husus Alman Medeni Kanunu'nun (BGB'nin) 168. paragrafında açıkça ifade edilmiştir. Bu düzenlemede temsil yetkisinin sona ermesi onun verilmesine neden olan temel hukuksal ilişkiye göre tayin edilir. Temsil yetkisi, aksine bir anlaşma yoksa, temel hukuksal ilişkinin devam etmesi halinde bile geri alınabilir.

Bizde ise aynı sonuca TBK md.42 f.I'de yer alan "*Ancak, taraflar arasındaki hizmet, vekalet veya ortaklık sözleşmeleri gibi hukuki ilişkilerden doğabilecek haklar saklıdır*" hükmünden hareketle varmak mümkündür. Bu hüküm temsil olunan ile temsilci arasında temel bir ilişkinin bulunduğu hallerde söz konusu olacaktır. TBK.md.42 f.I'de yer alan düzenlemenin aynısı ticari temsil, ticari vekil ve tacir yardımcıları ile ilgili olarak TBK.md.554/ f.I'de de yer almıştır. Bu hükümlere göre temsil yetkisinin geri alınması, taraflar arasındaki temel ilişkiden doğan hakları ortadan kaldırmayacaktır.

Acaba temel ilişkinin sona erdirilmesi temsil yetkisini sona erdirir mi? Yani sözleşmenin sona erdirilmesi temsil yetkisinin geri alınması sonucunu doğurur mu?

Hakim görüş bu soruya olumlu cevap vermekte, sözleşmenin sona erdirilmesinin temsil yetkisine de son verdiğini kabul etmektedir.⁸

⁷ Von Tuhr/Peter,syf.359; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, syf. 255; syf.263;Esener-Gündoğdu, syf. 277.

⁸ Von Tuhr/Peter,&42,VI,2,syf.365; Zaech,Art.33,Nr.122; Oser-Schönenberger, Art.34,Nr.3; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, & 46,nr.28-29, syf.651.

Kanımca da temsil yetkisine yol açan sözleşmenin sona erdirilmesi, somut olayın hal ve şartları aksini göstermediği sürece, kural olarak temsil yetkisini de sona erdirir. Örneğin, sözleşmenin ifasına henüz başlanmamış bir eser sözleşmesinde yükleniciye aynı zamanda İmar Müdürlüğü gibi resmi kurumlarda iş sahibi adına işlemler yapma yetkisi verilmiş ise iş sahibinin sözleşmeden dönmesinin temsil yetkisini geri alma iradesini de içerdiğini, ifasına başlanılmış bir vekalet sözleşmesinde vekalet veren sözleşmeyi feshettiğinde, vekile verilen temsil yetkisini de geri almış olduğunu kabul etmek gerekir.

Temsil yetkisinin verilmesi temsil olunanın fiil ehliyetini gerektirdiğine göre, geri alınma iradesinin de geçerli olması için temsil olunanın bu iradesini açıkladığı anda fiil ehliyetine sahip olması gerekir. Geri alma iradesinin açıklandığı anda temsil olunan fiil ehliyetine sahip değilse, temsil yetkisinin TBK md.43 anlamında kendiliğinden sona erme sebebi söz konusu olur.

1.2.4. Tabi Oldukları Hukuk Açısından

TBK md.40-48 özel hukuk hükümlerine tabi olan temsil yetkisini düzenlemektedir. Ancak temsil yetkisinin kamu hukukundan doğduğu haller de vardır. Bu ayrımın dayanağı TBK md.41/1'dir. Bu maddeye göre, *“Başkası adına ve hesabına temsil kamu hukukundan doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriği ve derecesi bu konudaki yasal hükümlere; temsil hukuksal bir işlemde doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriği ve derecesi o hukuksal işleme göre belirlenir”*.

Bu maddeyi karşılayan İBK.md.33 f.I hükmü şu şekildedir: *“Başkası adına ve hesabına hukuksal işlemlerin yapılması yetkisi kamu hukuku ilişkisinden (aus Verhaeltnissen des öffentlichen Rechtes) doğmakta ise, Federal ve Kanton kamu hukuku kurallarına göre karar vermek gerekir”*.

TBK md.41/I anlamında “kamu hukukundan doğan temsil yetkisi” Bakanlıklar gibi Kamu Kurumlarının, Vilayet, İl Özel İdaresi, Köy Tüzel Kişiliği, İktisadi Devlet Teşekkülleri gibi kuruluşların temsilinin söz konusu olduğu hallerde gündeme gelebilir. Madde bu tür temsilin özel hukuk hükümlerine yani TBK md.40-48 hükümlerine değil, bu yetkiyi düzenleyen Kamu Hukuku kurallarına tabi olduğunu ortaya koymuştur.

1.3. Hukuksal İşlem Ehliyeti ve Temsilci Tayin Özgürlüğü

Hukuksal işlemlerin temsilci aracılığıyla yapılması zorunluluğunun bulunup bulunmaması açısından ikili bir ayrım yapmak gerekir.

Hukuksal işlem ehliyetine sahip olmayanlar için temsilcinin bulunması bir zorunluluktur. Bir hukuksal işlemin tarafı olabilme hak ehliyetinin bir parçasıdır. Ancak hukuksal işlemin tarafı olabilme ile bunu bizzat yapabilme ehliyetini birbirinden ayırt etmek gerekir. Her kişi hukuksal işlemin tarafı olabilme temel hakkına sahiptir. Taraf olabilme ehliyeti hak ehliyetidir. Bu husus gerçek kişilerle ilgili olarak TMK md.8’de “Her insanın hak ehliyeti vardır” şeklinde ifade edilmiştir. Tüzel kişilerle ilgili olarak ise aynı husus TMK md.48’de “Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler” şeklinde dile getirilmiştir.

Hukuksal işlemleri bizzat yapabilme ehliyeti ise fiil ehliyeti olarak adlandırılmaktadır (TMK. md.9; md.14).

Bu husus TMK. md.9’da “Fiil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak edinebilir ve borç altına girebilir” şeklinde ifade edilmiştir. Buna göre, fiil ehliyeti kişinin kendi fiilleriyle haklar edinmesi ve borç altına girebilmesidir. Bu ise gerçek kişilerde TMK md.10-13’de öngörülmüş olan koşulların varlığını gerektirir. Tüzel kişilerde fiil ehliyeti TMK md.49’da “Tüzel kişiler, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar” şeklinde ifade edilmiştir.

Kişi hak ehliyetine sahip olduğu halde, fiil ehliyetine sahip değilse, bu işlemleri bizzat yapabilme ehliyetinden yoksundur. Bu kişiler hukuksal işlemlerini yasal temsilci vasıtasıyla yapabilirler.

O halde, fiil ehliyeti bulunmayan kişiler için temsil bir yasal zorunluluktur. Bu konumdaki kişiler temsilci tayin özgürlüğüne sahip olmayıp, bunların yasal temsilcileri velayette ana ve/veya baba; vesayette ise mahkemece tayin edilen vasilerdir.

Hukuksal işlem ehliyetine sahip olan kişiler bunları bizzat yapabilme ehliyetine sahiptirler. Bunlar için temsil zorluluğu değil temsilci tayin özgürlüğü vardır. Fiil ya da hukuksal işlem ehliyeti kişilik hakkının bir parçasıdır. Bu nedenle TMK md.9 açık bir biçimde “*Fiil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak edinebilir ve borç altına girebilir*”. şeklinde düzenlenmiş olup; madde bu hükmüyle fiil ehliyetine sahip olan kişilerin hukuksal işlemlerini bizzat yapabilme hakkını dile getirmiştir.

Buna göre, fiil ehliyetine sahip olan kişi, hukuksal işlemlerini yapabilmek için temsilci tayin etmek zorunda değildir. Ancak dilerse bunları bizzat yapabilme yerine, temsilci tayin edebilir. TMK.md. 23 karşısında fiil ehliyetine sahip olan bir kişinin bu özgürlüğünden vazgeçmesini ya da bunları hukuka ya da ahlaka aykırı olarak sınırlandırmasını yasaklamıştır. Maddeye göre:

“Kimse,hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçmez.

Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlaka aykırı olarak sınırlayamaz”.

Bu açıklamalarımıza göre, fiil ehliyetine sahip olan kişiler hukuksal işlemlerini bizzat yapabilirler; temsilci tayin etme zorunlulukları bulunmamaktadır. Ancak diledikleri takdirde hukuksal işlemlerini temsilci vasıtasıyla yapabilirler. Temsilci tayin etme özgürlüğü, bu durumda temsil yetkisini geri alma özgürlüğünü de kapsar.

2. TEMSİL YETKİSİNİN HUKUKSAL NİTELİĞİ

Temsil yetkisi tek taraflı varması gerekli bir irade açıklamasıdır. Tek taraflı olması temsil olunan kişinin irade açıklamasının yeterli olmasını ifade eder. O halde temsil olunan kişi tek taraflı olarak temsilciyi ve temsil yetkisinin kapsamını tayin iradesini ulaştırdığı anda, temsilci ile aralarında bundan kaynaklanan bir iç ilişki doğar. Temsil yetkisinin temsilciye varması yeterlidir. Burada irade açıklamalarının etkili olduğu an konusunda varma anı esas alınacaktır. Temsilcinin bunu öğrenmesi (öğrenme anı) şart değildir⁹. Ancak bu yetkinin geri alındığı hallerde temsilci ya da üçüncü kişinin bunu öğrenmemiş olması iyiniyetle yaptıkları hukuksal işlemler açısından önem taşımaktadır. Bu, bazen yapılan hukuksal işlemin temsil olunan için bağlayıcı olması, bazen de işlemin bağlayıcı olmaması sonucu üçüncü kişinin bu yüzden doğan zararından sorumlu olması etkisini göstermektedir. Bu konu aşağıda tekrar ele alınacaktır. Buna göre, geri almada öğrenme anı iyiniyetin korunması açısından önem taşımaktadır.

Temsil yetkisinin verilmesi bir sözleşme olmadığından, açıklanan bu iradenin temsilci tarafından kabul edilmesi gerekmez. Kuşkusuz temsilci kendisine verilen bu yetkiyi kullanmak zorunda değildir. Önemli olan husus temsil yetkisinin verilmesi için, temsil olunanın iradesini açıklamasının yeterli olması, bunun geçerliliğinin diğer tarafça kabul iradesini gerektirmemesidir.

Hukuksal işlem olması, temsil olunanın açıklamış olduğu iradesine hukuksal sonuçlar bağlanmış olmasını ifade eder. Bu hukuksal sonuç, temsilcinin yetkiyi kullanarak yaptığı hukuksal işlemin temsil olunan kişiyi işlemin tarafı haline getirmesini yani sonuçlarına katlanmasını ifade eder.

Temsil yetkisinin hukuksal niteliğinin bir hukuksal işlem olması bizi başka hukuksal sonuçlara da götürür.

---

⁹ Eren, syf.490-491, nr.1348.

Bunlardan birincisi temsil olunanın açıklamış olduğu temsil yetkisi iradesinin istenilen sonucu doğurabilmesi için fiil ehliyetine sahip olmasıdır. Buna karşılık temsilcinin bir borç ve yükümlülük altına girmemesi nedeniyle, ayırt etme gücüne sahip olması yeterli sayılmaktadır¹⁰. Ancak bazı yazarlar¹¹ temsilcinin ayırt etme gücüne sahip olmasını yeterli bulmamakta, fiil ehliyetine sahip olması gerektiğini savunmaktadırlar.

Temsil olunan fiil ehliyetine sahip değilse, temsil yetkisi veremez. Bunlar için yasal temsil söz konusudur. Bunun sonucu olarak bu kişiler adına temsil yetkisi verme iradesini yasal sınırlar içinde ancak yasal temsilcileri kullanabilir.

Temsil yetkisi iradesinin hukuksal işlem olmasından doğan diğer önemli hukuksal sonuç, temsil yetkisinin açık bir irade beyanı ile verildiği hallerde, bunun varlığı ve kapsamı konusunda bir uyumsuzluk doğduğu takdirde HMK.md.200 hükmünün devreye girmesidir. Bu maddeye göre:

“Bir hakkın doğumu, düşürülmesi, devri, değiştirilmesi, yenilenmesi, ertelenmesi, ikrarı ve itfası amacıyla yapılan hukuki işlemlerin, yaptıkları zamanki miktar veya değerleri dörtbinsekizyüzseksen Türk Lirasını geçtiği takdirde senetle ispat olunması gerekir”.

Temsil yetkisi, temsilciye, temsil olunan adına hareket etme hakkını doğurduğundan, temsil yetkisinin açık bir irade beyanı ile verildiği hallerde, bunun varlığı ve kapsamı konusunda uyumsuzluk doğduğunda, temsil yetkisinin varlığını iddia eden kişi bunu, yetkinin kapsadığı değere göre kural olarak senetle ispat zorundadır¹².

Burada iki önemli konu üzerinde durmak gerekir. Birincisi senetle ispat kuralının bu hukuksal işlemin tarafları için geçerli olmasıdır. Bir başka ifadeyle senetle ispat kuralı, temsil olunan ile temsilci arasındaki iç temsil yetkisi için geçerlidir. Temsil yetkisi ister soyut yetkiden, isterse taraflar arasında temel ilişki olarak sözleşmeden kaynaklı miktar ve değer koşuluna bağlı olarak HMK.md.200 gereğince senetle ispat kuralına tabi olacaktır.

Buna karşılık temsil yetkisinin varlığı ve kapsamı konusunda bir uyumsuzluk doğduğunda üçüncü kişiler HMK.md.200 anlamında senetle ispat

¹⁰ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, & 46, N.33-34, syf.653-654; Kılıçoğlu, syf.306.

¹¹ Keller/Schöbi: Das Schweizerische Schuldrecht, Band I, Allgemeine Lehren des Vertragsrechts, Basel/ Frankfurt, 3.A. 1988, syf.65; Eren, syf.49, nr.1358.

¹² Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, & 46, N.60, syf.667.

kuralına tabi değildirler. Senetle ispat kuralı hukuksal işlemin tarafları için söz konusu olup, üçüncü kişileri kapsamaz.

İkinci konu, yetkisiz temsilcinin yaptığı hukuksal işleme temsil olunanın, onam (icazet) vermesiyle (TBK md.46-47) ilgilidir. Onam, yetkisiz temsilcinin yaptığı hukuksal işlemin temsil olunan tarafından benimsenmesi, bir başka ifadeyle temsil yetkisinin varlığının kabulüdür. Temsil olunan kişi bunu kabul ettiğine göre, bu yetkinin varlığı ve kapsamı konusunda uyuşmazlık yoktur ki bunun ispatı gündeme gelebilsin.

Temsil olunan, yetkisiz temsilcinin yaptığı hukuksal işleme onam vermediğini iddia ederse ne olacaktır?

Onam hukuksal niteliği itibariyle hukuksal sonuca yönelik bir irade açıklamasıdır. Bu yönüyle onam veren kişinin hukuksal işlem ehliyetine sahip olması gerekir.

Temsil olunanın işleme onam vermediğini iddia etmesi halinde, bunun ispatı konusunda onamın açık veya örtülü olmasına göre bir ayırım yapmak gerekir:

Yetkisiz temsilcinin yaptığı işleme temsil olunanın açık onam verdiğini iddia eden temsilci ya da işlemin diğer tarafı üçüncü kişi, HMK md.200 gereğince bu maddedeki koşullara bağlı olarak iddiasını senetle ispat etmek zorundadır. Buna karşılık temsil olunanın bu işleme (iradeyi gösteren davranışlarla) örtülü onam verdiğini iddia edilirse, bu iddia her türlü delille kanıtlanabilir.¹³ Zira örtülü onam temsil olunanın buna kanıt teşkil edecek (konkludentes) davranışlarıdır. Bunlar maddi fiiller olup, her türlü delille kanıtlanabilirler.

3. TEMSİL YETKİSİ VE TEMEL İLİŞKİ

3.1. Soyut Temsil Yetkisi (Isolierte Vollmacht) (Temsil Yetkisinin Soyutluğu)

Soyut temsil yetkisi, temsil yetkisinin taraflar arasında temel bir ilişki olarak sözleşmeye dayanmadığı ya da dayanmasına rağmen ondan bağımsız bir ilişki olmasını ifade eder. Yukarıda bu konuyu ele almış, buna temel ilişkiden bağımsız temsil yetkisi (isolierte Vollmacht) denildiğini ifade etmiş bulunuyoruz.

¹³ Bkz. Kutlu Sungurbey, syf. 68; icazetin varlığının genel olarak her türlü delille ispat edilebileceğine dair bkz. İnceoğlu, syf. 418.

Soyut temsil yetkisinde, taraflar arasında buna ilişkin bir temel ilişkinin olup olmaması önem taşımaz. Bu anlamda olmak üzere temsil olunanın temsilciye tek taraflı irade açıklamasına yönelik temsil yetkisi iradesini açıklamakla, aralarında bir temel ilişki olmadan soyut bir ilişkisi kurmaktadır. Bunun sonucu olarak taraflar arasında temsilcinin bu yetkiyi kullanmasına neden olan temel ilişkiye yani sözleşme ilişkisine bakılmaz. Temel ilişki olmasa¹⁴ ya da geçersiz olsa bile temsil ilişkisi kurulur.

Soyut temsilde, temsilci yetki elde eder, fakat yükümlülük altına girmez.

Doğrudan doğruya temsilde, temsilci temsil olunan adına ve hesabına hukuksal işlemi yapar, bu işlemin hüküm ve sonuçları dış temsil ilişkisinde temsil olunanı bağlar. Temsilci yetki sınırlarını aşacak olursa yetkisiz temsil hükümleri (TBK.md.46-48) uygulanır. Temsil olunan bu işleme onam vermeyecek olursa, yapılan hukuksal işlem kendisi için bağlayıcı olmaz. Üçüncü kişi bir zarara uğrarsa, temsilci TBK. md.47'deki koşulların varlığı halinde ona karşı bu zararı tazmin ile yükümlü olacaktır.

3.2. Sözleşmeye (Temel İlişkiye) Dayanan Temsil Yetkisi (kausale Vollmacht)

Temsil yetkisinin taraflar arasındaki bir sözleşme ilişkisine dayandığı hallerde, iç ilişkide sebebe bağlı bir temsil ilişkisi kurulmuş olur. Bu tür bir temel ilişkiye dayalı olarak verilen temsil yetkisine sebebe bağlı temsil yetkisi (kausale Vollmacht)¹⁵ adı verilmektedir.

Burada, temsil yetkisi taraflar arasında bir temel ilişkiye dayanmaktadır. Bu ilişkide temsil yetkisinin kullanılması sonucu taraflar arasında sözleşmeden doğan haklar ve borçlar gündeme gelecektir.

Temsil yetkisinin sebebi olan temel ilişki bir işgörme sözleşmesi olarak karşımıza çıkabilir.

Bu sözleşme genellikle olduğu gibi vekalet olabilir. Bu durumda vekaletle ilişkin sözleşme hükümleri ve sözleşmede hüküm bulunmayan hallerde TBK.md.502 vd hükümleri ve bu anlamda olmak üzere vekilin (temsilcinin) borçlarına TBK.md.505-509 hükümleri ile vekalet verenin borçlarına TBK.md.510-511 hükümleri uygulama bulacaktır.

Bu sözleşme, hizmet sözleşmesi olabilir. Bu durumda taraflar arasındaki ilişkiye TBK.md.393 vd. daki hükümler uygulanacaktır.

---

¹⁴ Eren, syf. 496-497, nr.1364.

¹⁵ Staudinger, Art. 168, Nr.9.

Nihayet taraflar arasındaki sözleşme, dolaylı temsilde komisyon sözleşmesi (TBK.md.532-546) olabilir.

Temsil yetkisi ister temel ilişkiye dayansın ister dayanmasın, temsil olunan ile temsilci arasındaki ilişki iç ilişkidir. Bu ilişki üçüncü kişiyi ilgilendirmez. Üçüncü kişi için önemli olan temsilcinin temsil yetkisine sahip olmasıdır. Temsilci ile temsil olunan arasında soyut bir temsil yetkisi ya da temel ilişkiye dayanan bir temsil yetkisi olması üçüncü kişi için önem taşımaz. Bunun sonucu olarak temsil olunan ile temsilci arasındaki temel ilişki olmasa ya da geçersiz olsa bile, üçüncü kişi için önemli olan husus temsilcinin geçerli bir temsil yetkisine sahip olmasıdır.

Temsil yetkisinin bir sözleşmeye dayandığı hallerde, bu yetkinin geri alınmasının sözleşmeyi etkilemediğini, buna karşılık sözleşmenin sona erdirilmesinin kural olarak temsil yetkisini de sona erdirdiğini yukarıda açıklamış bulunmaktayız.

4. TEMSİL YETKİSİ İRADESİNİN AÇIKLANMASI VE ŞEKLİ

4.1 Açık Temsil Yetkisinde

Temsil yetkisi verilmesi bir irade açıklaması olduğuna göre, genellikle bu irade açık olarak ortaya konulur. Buna ilişkin irade kural olarak temsilciye açıklanır. Buna iç temsil yetkisi denmektedir. Ancak aşağıda ele alacağımız gibi temsil yetkisinin kendisiyle hukuksal işlem yapılacak olan üçüncü kişiye bildirim ya da ilan yoluyla açıklanması da mümkündür¹⁶. Temsil yetkisinin üçüncü kişiye açıklanması ya da ilan edilmesine dış temsil yetkisi denmektedir. Temsil olunan ve temsilci arasında temsil ilişkisini doğuran, temsil olunan tarafından temsilciye yapılan yetki verme işlemidir; temsil yetkisinin salt üçüncü kişilere bildirilmesi temsil olunan ve temsilci arasında bir temsil ilişkisi kurmaz.

Soyut temsil yetkisinde (temsil yetkisinin herhangi bir temel sözleşme ilişkisine dayanmadığı durumda) temsil olunan ve temsilci arasında temsil ilişkisinin kurulması temsilcinin bu yetkiyi kabul etmesi şart değildir. Hatta hakim görüş iç temsil yetkisinin hüküm ifade etmesi için bundan temsilcinin haberdar olmasının dahi şart olmadığını kabul etmektedir¹⁷. Bir başka deyişle, temsil yetkisinin tek taraflı irade açıklamasıyla kurulması, temsilcinin bu yetkiyi kabul etmek zorunda olması şeklinde anlaşılmamalıdır. Salt temsil yetkisi temsilciye bunun kullanılması yönünde bir borç yüklemesiz.

¹⁶ Von Tuhr/Peter, syf. 358.

¹⁷ İnceoğlu, syf. 105-106; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, & 46, N.1, syf.635.

Temsil yetkisi temsil olunan ile temsilci arasında bir sözleşme ilişkisi içinde yer alırsa, temsilci bu yetkiyi kullanmayı bu sözleşmeyi akdetmekle kabul etmiş sayılır. Buna rağmen bu yetkiyi kullanmaması mümkündür. Ancak bu durumda sözleşmeye aykırılık nedeniyle temsil olunana karşı sorumlu olacaktır. Örneğin, temsil yetkisi bir vekalet sözleşmesine dayanarak verilmiş ve vekil temsil yetkisini kullanmak istemeyip vekalet sözleşmesini sona erdirmişse, TBK md.512 uygulama alanı bulur. TBK mad. 512'ye göre, *“Vekalet veren ve vekil, her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir. Ancak, uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren taraf, diğerinin bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür”*.

Açık temsil yetkisi irade açıklamasının şekline gelince, bu konuda soyut temsil ve sözleşme ilişkisine dayanan temsil ayrımını yapmak gerekir.

4.1.1. Temel İlişkiye Dayanmayan Temsil (Soyut Temsil) Yetkisinde

Temsil yetkisi iradesinin açıklanması herhangi bir geçerlilik şekline tabi değildir. İradi temsil ile ilgili TBK.md.40-48'de temsil yetkisini, geçerlilik şekline tabi tutan bir düzenleme yer almamıştır. TBK.md.12'deki *“Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir”* kuralı tek taraflı hukuksal işlemler için de geçerlidir.¹⁸

Temsil olunan adına temsilcinin yapacağı hukuksal işlem bir geçerlilik şekline tabi olsa bile temsil yetkisi verilmesinin herhangi bir geçerlilik şekline tabi olmadığı kabul edilmektedir.¹⁹ Temsil yetkisi verilmesinin şekle tabi tutulmasının, bu yetkinin her zaman geri alınabileceği niteliği ile bağdaşmayacağı, bu konuda getirilecek bir şekil kuralının, geri almanın da şekle tabi tutulması sonucunu doğuracağı, halbuki temsil yetkisinin bir şekle tabi olmadan her zaman geri alınabilme niteliğine sahip olduğu savunulmaktadır.²⁰

Temsilcinin yapacağı hukuksal işlem şekle tabi olsa bile, temsil yetkisi verilmesinin şekil kuralını gerektirmeyeceği kuralının yasalarda öngörülmesi bazı istisnaları vardır. Bunların başında kefalet sözleşmesi için verilen temsil yetkisi gelmektedir (TBK md.484 f.II). Bu örnekten hareket eden bazı yazarlar temsilcinin yapacağı hukuksal işlemin şekle tabi olsa bile temsil yetkisinin

¹⁸ Kılıçoğlu, syf. 309.

¹⁹ Oser-Schönenberger, Art.32,Nr.5;von Tuhr/Peter,sh.356;Gauch/Schlupe/Schmid; OR, Art.32-40, Nr.1349; Huguenin, & 9, Nr. 1067, sh.313;BGE 112 II 330,E.1a; 99 II 159, E.2b; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, & 46, N.60; sh.667; Esener/Gündoğdu, syf.268; Eren, syf. 494, nr. 1356.

²⁰ Esener/Gündoğdu, syf. 269.

verilmesinin şekle tabi tutulmamasının “tarafı korumaya yönelik bir şekil öngören kanun hükmünün amacı ile bağdaşmayacağı” görüşünü savunmaktadırlar.²¹ İsviçre öğretisinde de savunulan bu görüşe göre²², temsilcinin yapacağı hukuksal işlem geçerlilik şekline tabi ise (örneğin TBK md.583 gereğince yazılı geçerlilik koşuluna tabi bir kefalet sözleşmesi ya da TBK md.184 gereğince alacağın temlik gibi) temsil yetkisinin verilmesi için aranan şekil de geçerlilik şeklidir.

Alman Medeni Kanunu’nun 167/II maddesinde “*Temsil yetkisi iradesinin açıklanmasının, temsil yetkisinin konusunu oluşturan hukuki işlem için belirlenmiş olan şekil şartını taşımasına gerek yoktur*” hükmüyle, temsil yetkisinin verilmesinin geçerlilik şekline tabi olmadığı, temsilcinin yapacağı hukuksal işlem bir geçerlilik şekline tabi olsa bile temsil yetkisinin aynı şekil kuralına tabi olmadığı açıkça ifade edilmiştir.

Temsil yetkisi iradesinin açıklanmasının geçerlilik şekline tabi olmamasına karşılık, bir hukuksal işlem olması nedeniyle bu yetkinin varlığı ve kapsamı konusunda temsilci ve temsil olunan arasında bir uyumsuzluk doğduğunda hukuksal işlemlerin ispat şekline ilişkin HMK md.200 hükmü uygulanabilir²³. Bu konuda bir uyumsuzluk mevcut değilse ya da olmasına rağmen “senetle ispat kuralının istisnaları” varsa (HMK md.203) her türlü delille kanıtlanarak bunun varlığı ve kapsamına ilişkin uyumsuzluk çözümlenebilir²⁴.

4.1.2. Temel İlişkiye (Sözleşmeye) Dayanan Temsil Yetkisinde

Temsil olunan ile temsilci arasında temsil yetkisinin sebebi olan temel ilişki sözleşmeye dayanmakta ise temsil yetkisi verilmesi geçerlilik şekline tabi midir sorusunun yanıtlanması gerekir.

TBK md.12 hükmü gereğince, yasada öngörülmediği sürece sözleşmelerin geçerliliği herhangi bir geçerlilik şekline tabi değildir. Ancak taraflar TBK md.17 gereğince yasada bir geçerlilik şekline bağlanmamış bir sözleşmeyi iradi olarak yazılı şekle tabi tutabilirler. Bu durumda iradi şekilden söz edilir.²⁵ Örneğin, vekalet sözleşmesi TBK md.502 vd.nda veya hizmet

²¹ Oğuzman-Öz.: syf.238, nr.712.

²² Honsell-Vogt-Wiegand,Art.33, Nr.14.

²³ Konu ile ilgili olarak bkz. yukarıda dñn. 11’e ilişkin metin vd.

²⁴ Temsilcinin üçüncü kişi ile yapacağı hukuksal işlemin geçerlilik şekline tabi olduğu hallerde bile temsil yetkisi verilmesi için aranan şeklin geçerlilik şekline tabi olmadığı, uyumsuzluk doğarsa ispat şeklinin aranması gerektiği kabul edilmektedir. BGE 99 II 162; 84 II 157; v.Tuhr/Peter.: Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrecht,Bd.I,3. Auflage, Zürich 1979 syf. 353 vd.

²⁵ Kılıçoğlu, Borçlar Genel 24. Bası syf.153-154.

sözleşmesi (TBK md.394) herhangi bir geçerlilik şekline tabi tutulmamıştır.²⁶ Ancak taraflar bu sözleşmeyi yazılı şekilde yapmayı kararlaştırmış olabilirler. Bu durumda sözleşme bu şekilde yapılmadığı sürece geçerli değildir.

Kanunda geçerlilik şekline bağlanmamış bir sözleşmeyle temsil yetkisinin verildiği hallerde ise temsil yetkisi iradi olarak geçerlilik şekline bağlanabilir.

Taraflarca yazılı şekle bağlanmış olan bir sözleşme içinde yer alan temsil yetkisinin varlığı ve kapsamı konusunda bir uyuşmazlık doğduğunda mevcut yazılı şekil aynı zamanda ispat aracı olarak HMK md.200 anlamında bir senet niteliğini taşır.

Temel ilişkiye dayanan temsil yetkisinin verilmesi kanunda veya taraf iradeleriyle geçerlilik şekline bağlanmadığı hallerde, temsil olunan ve temsilci arasında bunun varlığı ve kapsamı konusunda bir uyuşmazlık doğarsa, bir hukuksal işlemin söz konusu olması nedeniyle iddia sahibinin iddiasını ispat konusunda miktar ve değer koşuluna bağlı olarak HMK md.200 hükmünün uygulanması gündeme gelecektir.²⁷

4.1.3. Örtülü Temsil Yetkisinde

Temsil yetkisi iradesinin örtülü (stillschweigend) olarak açıklanması da mümkündür. Burada açık temsil yetkisinden farklı olarak temsil olunan kişi sözle ya da yazıyla değil, diğer davranışları ile temsilciye bu yetkiyi verdiğini ortaya koymaktadır. Bir başka ifadeyle örtülü temsil yetkisi, somut olaydaki hal ve koşullardan, hukuksal işlemin temsil olunanın iradesine dayandığının çıkartılabildiği durumlarda söz konusu olabilir²⁸.

TBK'da temsile ilişkin hükümler arasında temsil yetkisinin örtülü olarak verilebileceği konusunda bir düzenleme yoktur. Buna karşılık ticari temsil ile

²⁶ 1512 sayılı Noterlik Kanunu 89.maddesinde bazı vekaletnamelerin noterler tarafından düzenleme şeklinde yapılmasını öngörmüştür. “Düzenleme şeklinde yapılması zorunlu işlemler” kenar başlığını taşıyan bu maddeye göre: “**Madde 89** – Niteliği bakımından tapuda işlem yapılmasını gerektiren sözleşme ve vekaletnamelerle, vasiyetname, mülkiyeti muhafaza kaydı ile satış, gayrimenkul satış va'di, vakıf senedi, evlenme mukavelesi, evlat edinme ve tanıma, mirasın taksimi sözleşmesi ve diğer kanunlarda öngörülen sair işlemler bu fasıl hükümlerine göre düzenlenir”. Öğretide hakim görüş, vekaletnameler öngörülen bu şeklin geçerlilik koşulu değil, söz konusu 49. madde hükmünün noterler kendilerine başvurulduğunda nasıl davranmaları gerektiğini gösteren düzen hükmü niteliğinde olduğunu yönündedir. Bkz. İnceoğlu, syf. 142; Kocayusufpaşaoğlu /Hatemi /Serozan /Arpacı, §46. N. 61, syf. 668.

²⁷ Bkz. bu konuda yukarıda dpn. 11'e ilişkin metin vd.

²⁸ Von Tuhr/Peter,syf.356; 386.

ilgili olarak TBK md.547 f.I, bu yetkinin örtülü olarak da verilebileceğini öngörmüştür.TBK.md.547 f. I hükmüne göre: “*Ticari temsilci, işletme sahibinin .....açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişidir*”.

TBK’da bir hüküm bulunmamasına rağmen temsil yetkisinin örtülü olarak da verilebileceği kabul edilmektedir²⁹.

Örtülü temsil yetkisine temsil olunanın adına, temsilci tarafından yapılan hukuksal işlemlere ses çıkarmaması, susması, yapılan bu hukuksal işlemde doğan hakları kullanması ya da borçları yerine getirmesi gibi temsil olunanın delalet edici davranışları (konkludentes Verhalten) girer. Örneğin, şirketi temsile yetkili kişi bankada şirket adına işlemler yapmak üzere bir şirket çalışanına sözlü ya da yazılı bir temsil yetkisi verebilir ya da bunu bankaya bildirebilir. Bunu yapmayıp, bir şirket çalışanının bankada şirket adına uzun süreden beri yaptığı müteaddit işlemlere ses çıkarmaz, bankadan çektiği paraları alır, şirket kayıtlarına geçirir ise bu durumda örtülü (zımnî) temsil yetkisi söz konusudur.³⁰

Örtülü temsil yetkisinde açık temsil yetkisinden farklı olarak sözlü ya da yazılı bir irade açıklaması yoktur. Somut olayın niteliğinden temsil olunan kişinin temsilciye böyle bir irade açıklamasında bulunduğu çıkarılması söz konusudur. Burada bir irade açıklaması değil, maddi fiil söz konusu olduğundan, bu konuda bir uyumsuzluk doğduğunda temsil olunanın örtülü olarak temsil yetkisi verdiği HMK md.200’deki “senetle ispat” kuralına tabi değildir. Bunlar maddi fiiller olup, her türlü delille kanıtlanabilir. Bu konuda uyumsuzluk doğduğunda ispat yükü TMK md. 6 gereği temsil yetkisinin verilmiş olduğunu iddia edene aittir.

5. TEMSİL YETKİSİ İRADESİNİN MUHATABI

Temsil yetkisi hüküm ve sonuç doğurması için temsilciye bildirilmelidir. Ancak temsil yetkisi temsilciye bildirilmemiş, kendisiyle işlem yapılan üçüncü kişilere bildirilmişse durum ne olacaktır? Temsil yetkisinin üçüncü kişilere bildirilmesinin niteliği, önemi, hüküm ve sonuçları nelerdir?

Bu anlamda olmak üzere konuyu aşağıdaki ayrımlara tabi tutmak gerekir:

5.1. Temsil Yetkisinin Temsilciye Bildirilmesi

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, (ister bir temel sözleşmeye dayansın ister dayanmasın) temsil yetkisi hüküm ve sonuç doğurması için temsil olunan tarafından temsilciye bildirilir. Temsil yetkisinin taraflar arasında bir

²⁹ Oğuzman-Öz. syf.235, nr.702; Esener-Gündoğdu, syf.270.

³⁰ Yargıtay HGK. 19.10.2011, E. 2011/12-549, K. 2011/644.

sözleşme ilişkisinde açıkça yer aldığı hallerde böyle bir bildirim gerek yoktur. Zira temsil yetkisinin temsil olunan ile temsilci arasındaki böyle bir sözleşmeden kaynaklandığı hallerde, temsilci sözleşmenin tarafıdır; sözleşmenin tarafı olan temsilciye sözleşmede yer alan bu yetkinin ayrıca bildirim gerekmez. Böyle bir sözleşme ya da temsil yetkisinin sonradan temsilcinin hukuksal işlemler yapacağı üçüncü kişilere bildirilmesi temsil yetkisinin doğumunu sağlayan kurucu bir irade açıklaması olmayıp, kurulmuş temsil yetkisini bildirici nitelik taşır.

Bu bağlamda temsil ilişkisine temel teşkil eden sözleşmenin vekalet sözleşmesi olması durumuna ilişkin olarak TBK md. 504/II hükmünü de zikretmek gerekir. Söz konusu hükme göre:

“Vekalet özellikle vekilin üstlendiği işin görülmesi için gerekli hukuki işlemlerin yapılması yetkisini de kapsar”

Söz konusu hüküm gereği aksi kararlaştırılmadığı sürece vekile vekalet görevini yerine getirebilmesi için gerekli yetkiler verilmiş sayılmaktadır³¹. Bu düzenlemenin temsile ilişkin olarak zımni bir yetki verme durumunu öngördüğü ifade edilmektedir³².

5.2. Temsil Yetkisinin Üçüncü Kişilere Bildirilmesi

Temsil yetkisinin temsilci dışında ya da temsilci yerine üçüncü kişilere bildirilebileceği hususu TBK md.41 f.II ve TBK.md.42 f.III hükümlerinden çıkartılabilir. Bu durumlarda dış temsil yetkisinden (externe Vollmacht) söz edilir.³³

Alman Medeni Kanunu'nun (BGB) 167/I hükmü, bu hususu açıkça hükme bağlamıştır. Bu hükme göre: *“Temsil yetkisinin verilmesi, temsilciye veya kendisiyle temsilin gerçekleşeceği üçüncü kişiye yapılan irade açıklaması ile gerçekleşir.”*

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi Türk-İsviçre Borçlar Kanunlarında temsil yetkisinin üçüncü kişiye bildirilmesi ile ilgili iki madde öngörülmüştür.

Birincisi, temsil yetkisinin içerik ve derecesini düzenleyen TBK md.41 f.II ile ilgilidir. Bu hükme göre: *“Temsil yetkisi üçüncü kişilere bildirilmişse temsil yetkisinin içeriği ve derecesi, bu bildirim göre belirlenir.”*

³¹ İnceoğlu, syf. 108; Kocayusufpaşaoğlu /Hatemi /Serozan /Arpacı, § 46, N.30, syf.651-652.

³² İnceoğlu, syf . 108.

³³ Huguenin,&9,Nr.1093,sh.320;Oğuzman-Öz,Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, syf.236,nr.706 ; Kocayusufpaşaoğlu/ Hatemi/ Serozan/ Arpacı,syf.638.

İkincisi ise, temsil yetkisinin sınırlanması ve geri alınmasını düzenleyen TBK md.42 f.III ile ilgilidir. Bu hükme göre, *“Temsil olunan verdiği yetkiyi üçüncü kişilere açıkça veya dolaylı biçimde bildirmişse, bu yetkiyi tamamen veya kısmen geri aldığı onlara bildirmediği takdirde, yetkisini geri aldığı iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri süremez.”*

Bu hükümlerin birlikte incelenmesinden aşağıdaki sonuçlara varmamız mümkündür.

Temsil yetkisi temsilciye bildirilmeden üçüncü kişilere bildirilebileceği gibi, temsilciyle birlikte üçüncü kişilere de bildirilebilir.

Temsil olunan temsil yetkisini temsilciye bildirmeden üçüncü kişilere bildirilebilir. Örneğin, A, ticari ilişkileri olan B bankasına “Bankanıza gelecek olan C’ye hesaplarımdan 1.000 TL ödeyiniz” bildiriminde bulunabilir. A, C’ye ne gibi yetkilere sahip olduğunu bildirmeden “B bankasına gitmesi gerektiğini, B Bankasının neler yapacağını Bankaya bildirdiğini” beyan edebilir.

Temsil olunan temsil yetkisini önce üçüncü kişiye daha sonra temsilciye bildirebilir. Yukarıdaki örneğimizde B bankasına “Bankanıza gelecek olan C benim hesaplarımdan para çekebilir, benim adıma Banka Teminat Mektubu alabilir” bildiriminde bulunup, aynı bildirim C’ye de yapabilir.

Temsil olunan temsil yetkisini önce temsilciye sonradan üçüncü kişiye bildirebilir.

Her üç halde de temsil yetkisinin üçüncü kişiye verilmesi değil, temsilciye ait temsil yetkisinin üçüncü kişiye bildirim söz konusudur.

Bu anlamda olmak üzere burada şu hususu önemle vurgulamak gerekir. Türk- İsviçre Hukuklarında, BGB den farklı olarak (iç) temsil yetkisi, temsil olunan ile temsilci arasında kurulan bir ilişkidir. Taraflar arasında bu ilişki temsil olunanın bu yöndeki iradesini temsilciye açıklamasıyla kurulur. Temsil ilişkisini kuran irade, iç temsil yetkisidir (innere Vollmacht). Temsil olunan ile temsilci arasındaki temsil ilişkisi üçüncü kişiye bildirimle kurulmaz. Bu nedenle temsil yetkisi verme iradesinin muhatabı üçüncü kişi değil, temsilcidir. Türk-İsviçre Hukuk sistemlerinde üçüncü kişiye bildirim temsilcinin mevcut olmayan temsil yetkisini kurmaz.³⁴

Bu açıklamalarımıza göre, temsil olunanın, temsil yetkisini üçüncü kişiye bildirmesi iç temsil yetkisiyle ilgili bir bilgi açıklaması (Willensmitteilung)

³⁴ Kocayusufpaşaoğlu, İyiniyetin Korunması, syf. 209; Kocayusufpaşaoğlu /Hatemi /Serozan /Arpacı, &46, N.10, syf.639; N.18, syf.643-644; Esener-Gündoğdu, syf.308.

olup, kurucu değil bildirici nitelik taşır.³⁵ Nitekim TBK md.41 f.II ve TBK md.42 f.III'de de temsil yetkisinin kurulmasından değil, üçüncü kişiye “bildirilmesinden” (bildirilmişse) söz edilmiştir. Bunun sonucu olarak, temsilci ile temsil yetkisi kurulmadan, yani temsil olunan temsilciye temsil yetkisini vermeden, üçüncü kişiye bildirimde bulunursa temsil yetkisi kurulmuş olamaz. Bu bildirimde bulunursa temsil olunan temsilciye yetki vermez ise, üçüncü kişinin temsilci ile yaptığı hukuksal işlemler temsil olunanı bağlamaz. Bu durumda, aşağıda da ifade edeceğimiz gibi, temsil yetkisinin verildiği kendisine bildirilen üçüncü kişi iyiniyetli ise, üçüncü kişiyle temsil olunan ad ve hesabına yapılan işlem, temsilciye temsil yetkisi verilmiş gibi hüküm ve sonuç doğurur (TBK mad. 41/II kıyasen) .

Temsil yetkisinin üçüncü kişiye bildirilmesi açıkça veya dolaylı biçimde olabilir.

TBK md.42 f.III'de bu bildirim “açıkça veya dolaylı biçimde” olabileceği ifade edilmiştir.

Eski BK'nın bu maddeyi karşılayan 34.maddesinin III. fıkrasındaki düzenleme farklı idi. Sözü edilen maddeye göre:

“Temsil olunan kimse gerek sarahaten, gerek delaleten verdiği salahiyeti diğer kimselere bildirdiği halde bu salahiyeti tamamen veya kısmen refettiğini bildirmemiş olursa salahiyetin bu suretle ref'inin üçüncü şahıslara karşı dermeyan edemez.”

Görüldüğü gibi eski maddede “gerek sarahaten, gerek delalaten verdiği salahiyeti diğer kimselere bildirdiği halde” ifadesi kullanılmıştır. Yeni TBK “sarahaten ve delaleten” ifadelerinin yerine “açıkça veya dolaylı biçimde” ifadelerini tercih etmiştir.

Gerek eski BK'da kullanılan “sarahaten, delaleten” ifadeleri gerek yeni TBK'da kullanılan “açıkça veya dolaylı biçimde” ifadeleri kaynak İBK'nın 34.maddesinin III. fıkrasındaki “ausdrücklich oder tatsaechlich” kavramlarının karşılığı olarak alınmıştır. Buradaki “ausdrücklich” eski BK'da “sarahaten” yeni TBK'da ise “açıkça”; “tatsaechlich” ise eski BK'da “delaleten” yeni TBK'da “dolaylı biçimde” şeklinde tercüme edilmiştir.

Temsil olunan temsil yetkisi verdiğini, üçüncü kişilere “açıkça” (sarahaten; ausdrücklich) bildirmesi anlaşılır bir kavramdır. Bununla ifade edilmek istenen husus, temsil olunanın temsilciye yetki verdiğini, yazılı ya da sözlü olarak üçüncü kişilere de bildirmesidir. Örneğin, noterde çıkartılan

³⁵ Schwenzer, &42, 42.04, syf.321; Hugenin,& 9, 1093, syf.320; Kılıçoğlu, syf. 311.

vekaletnamenin veya yetki belgesinin üçüncü kişiye gösterilmesi³⁶, gönderilmesi, ya da üçüncü kişiye mektup, telgraf, elektronik posta ile bilgi verilmesi ; Banka'ya yazdığı talimatta “bundan böyle T'nin yapabileceği işlemlerin listesinin ” bildirilmesi, buraya girer. Ticari temsilde ise temsil yetkisi verildiğinin ilan ve tescil edilmesi zorunludur. Bu ilan üçüncü kişilere yapılmış bir bildirim yerine geçer. Genel temsilde de aynı sonuca varılmalıdır. Yani temsil olunanın temsil yetkisini ilan etmiş olması, üçüncü kişilere yapılmış bir bildirim yerine geçer.³⁷

Temsil olunanın temsilciye verdiği yetkinin üçüncü kişilere “dolaylı biçimde” (de laeten; tatsaechlich) bildirmesi çok anlaşılır bir kavram değildir. Bununla ifade edilmek istenen husus, temsil olunanın temsilciye yetki verdiğini, yukarıdaki örneklerde olduğu gibi açıkça değil, başka yollarla bildirmesidir. Burada temsil olunan, temsil yetkisini üçüncü kişiye verdiğini diğer davranış biçimleri³⁸ile yani görünüşte (Anschein) bildirmektedir. Üçüncü kişi temsilcinin, temsil olunan tarafından ve onun belirlediği sınırlar içinde yetkilendirilmiş olduğunu dış görünüşten ya da temsilcinin davranışlarından çıkartmaktadır. Bu nedenle burada görünüşte temsilin (Anscheinvollmacht) varlığı kabul edilmektedir. ³⁹ Örneğin, temsil olunan, Bankaya temsilci olduğuna ilişkin bir talimat yazmadığı halde, banka ile ilgili belirli işlemlerde devamlı olarak bir kişiyi temsilci olarak göndermesi, bunun yaptığı işlemlere itiraz etmemesi, tam aksine bu işlemleri sürdürmesi, bankaya bu kişiye temsil yetkisi verdiğinin dolaylı bildirimidir.

Temsil yetkisi üçüncü kişiye gerek doğrudan gerekse dolaylı olarak bildirilsin, bu bildirim yukarıda ifade ettiğimiz gibi, temsil olunanın temsilciye açıklaması gereken temsil yetkisi iradesinin yerini tutmaz. Zira yukarıda ifade ettiğimiz gibi temsil yetkisi temsil olunan ile temsilci arasında bir içi ilişkinin varlığını gerektirir. Temsil yetkisinin üçüncü kişiye bildirilmesi, temsilciye verilmesi gereken temsil yetkisi iradesi değil, verilmiş ya da verilecek olan temsil yetkisinden bilgi edinmesinden (haberdar edilmesinden) ibarettir. Temsil yetkisini doğuran irade, temsil olunanın temsilciye bu yetkiyi verdiği iradedir. Üçüncü kişilere yapılan bildirim temsil yetkisi doğurmaz. Temsil yetkisi temsil olunan ile temsilci arasında oluşan bir hukuksal işlemidir. Bu nedenle üçüncü kişiye bildirim hukuksal işleme yönelik bir irade açıklaması değil, bilgi açıklamasıdır (Willensaeuserung).

³⁶ Uygur, syf. 379.

³⁷ Kocayusufpaşaoğlu, İyiniyetin Korunması, syf. 210.

³⁸ Eren, syf. 492, nr. 1354.

³⁹ Bucher,Eugen.:Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil (ohne Deliktstrecht) 2.Auflage Zürich 1988, syf. 612-614;Esener-Gündoğdu, syf. 271.

Temsil olunan temsilciye yetki verdikten sonra bunu üçüncü kişiye bildirmişse sorun yoktur. Sorun temsil olunanın temsilciye yetki vermeden bunu üçüncü kişiye bildirmesinde ortaya çıkmaktadır.

Temsilciye yetki verilmeden üçüncü kişiye bildirim yapılması temsil ilişkisine yol açmaz. Bir başka ifadeyle, dış temsil yetkisi temsil olunan ile temsilci arasında temsil ilişkisine yol açmaz. Bu durumda üçüncü kişinin temsilci ile yaptığı hukuksal işlem kural olarak yetkisiz temsil hükümlerine tabi olacaktır.

Öğretide bazı yazarlar, temsil yetkisi verildiğinin üçüncü kişiye bildirilmesinin yaratılan hukuki görünüşe dayanılarak bir dış temsil yetkisinin varlığının iyiniyetli üçüncü kişiler tarafından kabul edildiği hallerde, yetkili temsilin söz konusu olduğunu, yetkisiz temsilden söz edilemeyeceğini kabul etmektedir.⁴⁰ Eren'in (bizim de katıldığımız) görüşüne göre de, temsil olunan temsilciye hiç yetki vermediği halde iyiniyetli üçüncü kişiye yetki verdiğini bildirmişse, TBK mad. 41/II kıyas yoluyla uygulanarak iyiniyetli üçüncü kişinin yetkinin varlığına ilişkin güveni korunur ve iyiniyet yetki eksikliğini giderir; temsil, yetkili bir temsil gibi sonuçlarını doğurur⁴¹.

Temsil yetkisinin üçüncü kişiye bildiri konusunda bir uyuşmazlık doğduğunda ispat aracının ne olduğu konusu da önem taşımaktadır.

Temsil yetkisi üçüncü kişiye açıkça bildirilmişse yukarıda ifade ettiğimiz gibi burada bilgi açıklaması söz konusudur. Bu nedenle, gerek temsil yetkisinin üçüncü kişiye gerek açıkça, gerekse dolaylı bildirim konusunda bir uyuşmazlık doğduğunda temsil olunan bunun varlığını her türlü delille kanıtlayabilir.

Temsil yetkisi ister sadece temsilciye bildirilsin, ister sadece üçüncü kişiye ya da her ikisine birlikte bildirilsin, iç ilişki üçüncü kişiyi ilgilendirmeyen. Üçüncü kişiyi ilgilendiren husus temsil olunan ve temsilci arasında temsil yetkisinin varlığıdır. Bunun üçüncü kişi bakımından önemi oldukça büyüktür. Temsil yetkisi ve temsilci ile temsil olunan arasındaki iç ilişki ise, temel bir sözleşmeye dayanmayan soyut bir temsil yetkisinden ibaret olabilir ya da sözleşmeden kaynaklanabilir.

Temsil olunan ile üçüncü kişi arasındaki dış ilişkide, üçüncü kişi için önemli olan temsilcinin temsil yetkisine sahip olmasıdır. Bu nedenle üçüncü kişiyi ilgilendiren husus temsil yetkisinin varlığı ve geçerliliğidir. Temsil olunan ile temsilci arasındaki iç ilişkinin bir sözleşmeye dayanıp

⁴⁰ Esener-Gündoğdu, syf.309.

⁴¹ Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Bası, syf. 492-493, nr. 1355.

dayanmadığı, temsil olunanın iç ilişkide sözleşmeden kaynaklanan edimlerini yerine getirip getirmediği, üçüncü kişiyi ilgilendirmez. Taraflar kendi aralarında iç temsilden kaynaklanan savunmaları üçüncü kişiye karşı ileri süremezler.⁴²

Burada ele alınması gereken üçüncü sorun TBK md.41 f.II'deki (İBK md.33 f.II) bir eksiklik ile ilgilidir.

Maddede “*Temsil yetkisi, üçüncü kişilere bildirilmişse temsil yetkisinin içeriği ve derecesi, bu bildirimde göre belirlenir*” hükmü yer almıştır.

Hükmün bu mutlak ifadesi dikkate alındığında, üçüncü kişiye bildirim yapılmışsa, üçüncü kişi, temsilciye yetki verilmediğini ya da bunun geçersiz olduğunu biliyor ya da bilmesi gerekiyorsa, yani kötünietli olsa da, bu bildirimdeki yetkinin içeriği ve derecesine göre temsil olunan sorumlu tutulacaktır. Bir başka deyişle, söz konusu düzenlemenin lafzı dikkate alındığında, üçüncü kişi kötünietli olmasına rağmen temsil yetkisi sırf kendisine bildirildiği için korunmuş olacaktır. Halbuki böyle bir koruma, üçüncü kişinin iyiniyetli olması halinde, yani temsilciye yetki verilmediğini ya da bunun geçersiz olduğunu bilmiyor ya da bilmesi gerekmiyorsa söz konusu olmalıdır. Maddedeki bu eksikliğe rağmen, öğretide isabetli olarak bu hükmün uygulanmasında “üçüncü kişinin iyiniyetli olması” koşulunun aranması gerektiği kabul edilmektedir.⁴³

5.3. Temsil Yetkisi Verildiğinin Tescili ve İlanı

Temsil yetkisi iradesi ilan yoluyla da açıklanabilir. Temsil olunan yasal zorunluluk olmadığı halde bu iradesini ilan yoluyla açıklayabileceği gibi, bazen de yasa gereği ilan zorunlu görülmüş olabilir.

Temsil yetkisi iradesinin ilan yoluyla açıklanması, bunun geri alınması açısından önem taşır. İlan yoluyla verilen temsil yetkisinin geri alındığının ilan edilmemesi iyiniyetli üçüncü kişilerin korunmasında etkisini gösterir (TBK md. 42/III, TBK md. 547/II ve md. 550/II).

Temsil yetkisinin ilan yoluyla açıklanmasını iradi ve zorunlu ilan ayrımına tabi tutarak incelemek gerekir.

⁴² Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, & 46, N.32, syf. 653.

⁴³ Zaech, Ank. 33, NR. 155; Oser-Schönenberger, Art. 33, Nr.17; BGE I 45 “JdT 1952, I 45; Esener, Selahiyete Müstenit Temsil, syf.47; Esener-Gündoğdu, syf. 285; Kocayusufpaşaoğlu /Hatemi /Serozan /Arpacı, syf. &46 ,N.13, syf. 640; Oğuzman-Öz, syf. 237, nr.709.

İradi olarak ilan temsil olunanın zorunlu olmamakla birlikte, bu iradesini ilan yoluyla açıklaması halinde söz konusu olabilir.

Temsil yetkisi iradesinin ilan yoluyla açıklanması bazen bir yasa hükmü nedeniyle zorunlu olabilir.

Temsil yetkisinin verilmesinin ilan ve tescil koşuluna bağlı olması TBK.md.547’de ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcılar için kabul edilmiştir. Bu maddenin II fıkra hükmüne göre; “*İşletme sahibi, ticari temsilcilik yetkisi verildiğini ticaret siciline tescil ettirmek zorundadır; ancak ticari işletme sahibinin ticari temsilcinin fiillerinden sorumluluğu tescilin yapılmış olmasına bağlı değildir.*”

Madde bu hükmüyle temsil yetkisinin verilmesinin ticaret siciline tescil ettirme zorunluluğu getirmesine karşın, böyle bir tescil yapılmamış olsa bile, işletme sahibinin temsilcinin fiillerinden dolayı sorumlu olacağını kabul etmiştir. Buna göre işletme sahibinin ticari temsilcilik verdiğini ticaret siciline tescil ettirmesi temsil yetkisinin varlığı ve ticari temsilcinin işletme sahibi adına hukuksal işlemler yapması için zorunlu değildir. Böyle bir tescil yapılmamasına rağmen temsilcinin yaptığı hukuksal işlemlerden işletme sahibi sorumludur. Tescil yapılmışsa, temsil yetkisinin geri alınması tescil ve ilan edilmediği sürece temsil olunan kişi, temsilcinin iyiniyetli üçüncü kişiler yaptığı hukuksal işlemlerden sorumlu olacaktır.

Bu durumda bu maddenin konuluş amacının iyiniyetli üçüncü kişileri korumak olduğu kolaylıkla anlaşılır. Nitekim TBK md.550 f.II “*Temsil yetkisinin sona erdiği ticaret siciline tescil ve ilan edilmediği sürece, bu yetki iyiniyetli üçüncü kişiler için geçerliliğini korur*” hükmü ile temsil yetkisinin ticaret sicilinde ilan edilmesinden sonra buna güvenerek temsilci ile hukuksal işlemler yapan üçüncü kişiler karşısında temsil olunanın (işletme sahibinin) bu işlemle bağlı olduğu ifade edilmiştir.

6. TEMSİLCİNİN TEMSİL YETKİSİNİ AÇIKLAMASI

Temsil yetkisi temsilci ile temsil olunan arasında bir iç ilişkidir. Bu ilişki sonucu temsilci bu yetki kapsamında temsil olunan adına ve hesabına hukuksal işlemler yapar (doğrudan temsil). İç ilişki sadece temsil yetkisinden oluşabileceği gibi, bu yetkinin verilmesine yol açan bir sözleşmeye dayanan temel ilişkiden de oluşabilir.

Temsilcinin üçüncü kişi ile yaptığı hukuksal işlem, (doğrudan temsilde) doğrudan doğruya temsil olunanın hukuk alanında sonuç doğurur; yapılan işlem bir sözleşme ise sözleşmenin tarafları temsil olunan ve üçüncü kişi olur.

Yapılan işlemin temsil olunanın hukuk alanında sonuç doğurabilmesi için, temsilcinin üçüncü kişi ile temsil yetkisini kullanarak hukuksal işlem yapmış olması gerekir.

Temsilcinin üçüncü kişi ile yaptığı hukuksal işlem nedeniyle temsil olunanın bu işlemin tarafı olabilmesi, temsilcinin işlem sırasında bu sıfatını yani temsilci olduğunu bildirmesi ya da bunun durumdan anlaşılması gerekir.

TBK md.40 f.II bu hususu düzenlemektedir. Maddeye göre, temsilci hukuksal işlemi yaparken bu sıfatını bildirmezse, temsil olunan bu işlemin tarafı haline gelemez. Hukuksal işlem temsilci ile kurulmuş olur. Ancak iki halde temsilcinin bu sıfatını bildirmemesine rağmen, yaptığı hukuksal işlemin temsil olunanı taraf haline getirmesi kabul edilmiştir:

Üçüncü kişi temsil yetkisinin varlığını durumdan çıkarıyor (aus den Umstaenden) veya çıkarması gerekiyorsa, işlemin temsil olunanı bağlaması için, temsilcinin bu sıfatını açıklaması gerekmez. Bu durumda temsil gerçekleşmiş olur. Bir alışveriş mağazasında satılan malın bedelini tahsil eden kasadaki elemanın satış yapma ve parayı tahsil konusunda şirketi temsil yetkisi olduğunu belirtmesi; bir banka görevlisinin müşteri ile yaptığı bankacılık işleminde bankayı temsile yetkili olduğunu belirtmesi gerekmez. Durumdan bu işlemleri temsil olunan adına yaptığı anlaşılacaktır.

Nihayet, üçüncü kişinin bu hukuksal işlemi temsilci ya da temsil olunan ile yapması arasında fark yok ise temsilcinin hukuksal işlemi yaparken temsil yetkisini bildirmesi ve kanıtlaması gerekmeyecek; temsil olunan bu işlemin tarafı olacaktır. Buna “ilgili için örtülü işlem” adı verilmektedir.⁴⁴ Örneğin, A’nın bahçıvanı B, bahçe için Ü’den gübre satın alırsa, Ü için gübre satışının A veya B ile yapılması arasında fark yoktur. Bu durumda B’nin satın alma işlemine yine temsil hükümleri uygulanacaktır.

SONUÇ

İncelememiz temsil yetkisi, temsil yetkisinin hukuksal niteliği, temsil yetkisi ve temel ilişki, temsil yetkisi iradesinin açıklanması ve şekli ile temsil yetkisi iradesinin açıklanması olmak üzere farklı başlık altında ele alınmıştır.

Temsil yetkisinin türleri arasında bu incelememiz açısından önemli olanı temsilci ile temsil olunan arasındaki ilişkinin bir temel ilişkiye dayanıp dayanmaması açısından yapılan ayırımdır. Temel bir ilişkiye dayanan temsil, temsilci ile temsil olunan arasında bir sözleşme ilişkisine dayanan temsili

⁴⁴ Akünal, Teoman.: İlgili İçin İşlem Teorisi, İstanbul 1975, syf.31; Esener, Selahiyete Müstenit Temsil, syf.102 vd.; Kocayusufoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, & 46, N.11, syf.678.

ifade eder. Bu ayrım üçüncü kişiler açısından değil, temsilci ile temsili olunan arasındaki iç ilişkide önemlidir. Bu önem kendisini, temsil yetkisinin bir temel ilişkiye yani bir sözleşmeye dayandığı durumlarda, temsilcinin temsil yetkisini, kabul etmesi, bu nedenle bu yetkiyi sözleşme gereğince kullanma borcu altına girmesidir. Aksi halde temsilci kurulan sözleşmeye aykırı davranmış olur. Temsil yetkisi bir sözleşmeye dayanmadığı yani soyut temsilin söz konusu olduğu hallerde, temsilci, temsil olunan tarafından kendisine verilen yetkiyi kullanmak zorunda değildir. Bunun dışında temsil yetkisinin taraflar arasındaki bir temel ilişkiye yani sözleşmeye dayandığı hallerde, temsil yetkisini her zaman geri alma ve temsilcinin de istifa hakkı soyut temsilde olduğu gibi vardır. Ancak haklı bir sebep olmadan, geri alma ya da istifa halinde, diğer tarafın uğradığı zararı tazmin etme yükümlülüğü doğar. TBK md.42 f.I bunu dile getirmiş bulunmaktadır.

Temsil yetkisinin temel ilişkiye yani sözleşmeye dayandığı durumlarda üzerinde durulması gereken ikinci önemli konu, temsil yetkisinin geri alınmasının sözleşme ilişkisini ya da tersi durumda sözleşmenin sona ermesinin temsil yetkisini etkileyip etkilemediği hususudur. Bu konuda kabul edilen ilke “temsil yetkisinin bağımsızlığı” ilkesi olup, sözleşmenin sona erdirilmesinin temsil yetkisini etkilememesi, temsil yetkisinin geri alınmasının da sözleşmeyi etkilememesi ilkesidir.

Bütün bunlar dışında temsil yetkisinin temel ilişkiye, yani sözleşmeye dayandığı durumlarda, sözleşmenin bir geçerlilik şekline tabi olduğu durumlarda temsil yetkisi verilmesinin de aynı şekil kuralına tabi olup olmaması konusu önem arz etmektedir.

Temsil yetkisi verilmesinin yasada herhangi bir şekle tabi tutulmamış olmasının, bu durumda da sonucu değiştirmeyeceği açıktır. Ancak bu kuralın yasalarda öngörülmüş olan bazı istisnaları vardır. İncelememiz sırasında buna örnek olarak kefalet sözleşmesi ile ilgili TBK md.484 f.I hükmü verilmiştir.

İncelememizde ele aldığımız diğer önemli konu, temsil yetkisi iradesinin muhatabı ile ilgilidir. Burada TBK’da temsil olunanın temsil yetkisi vermeye ilişkin iradesini temsilciye açıklayabileceği gibi, üçüncü kişilere de açıklayabileceği konuları ele alınmıştır. Ancak bu iradenin temsilciye açıklanması bir hukuksal işlem (tek taraflı hukuksal işlem) niteliğine sahip olduğu halde, üçüncü kişilere açıklanması bir hukuksal işlem değil, bilgi açıklaması niteliğindedir. Temsil olunanın temsil yetkisi iradesini üçüncü kişilere bildirmesi tek başına temsil ilişkisi doğuramaz. Bu açıklama, temsil olunan ile temsilci arasında temsil ilişkisini doğuramaz. Bunun doğabilmesi için, temsil olunan temsilciye de yetki verdiğini açıklamalıdır.

KAYNAKLAR

- Akbıyık, Cem: “*Fransız Hukukunda Ölümden Sonra Etkili Vekalet*”, *Le mandat a effet posthume*, Prof. Dr. İlhan Ulusana Armağan, Cilt. 1, syf.81-101.
- Akünel, Teoman: *Türk İsviçre Borçlar Kanunlarında İlgili İçin İşlem Teorisi*, İstanbul 1975.
- Akyol, Şener.: *Türk Medeni Hukukunda Temsil*, İstanbul 2009.
- Antalya, Gökhan.: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C.1, Temel Kavramlar, Sözleşmeden Doğan Borçlar*, İstanbul 2015.
- Becker, Dr.H. :Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht, Band VI, 1. Abteilung Allgemeine Bestimmungen Art.1-183, Bern 1941.
- Bucher, Eugen.: *Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil (ohne Deliktsrecht) 2. Auflage*, Zürich 1988.
- Eren, Fikret: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 25. Bası Ankara 2020.
- Ergüne, Mehmet Serkan: *Olumsuz Zarar*, İstanbul 2008.
- Esener, Turhan: *Salahiyete Müstenit Temsil*, Ankara 1961.
- Esener, Turhan- Gündoğdu, Fatih.: *Borçlar Hukuku I, Sözleşmelerin Kuruluşu ve Geçerliliği*, (TBK.m.1-48), İstanbul 2017.
- Gauch, Peter/ Schuep, Walter R./ Schmied, Jörg.: *Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil ohne ausservertragliches Haftpflichtrecht, Bd.1, 9. Auflage*, Zürich/Basel/ Genf 2008.
- Hugenin, Claire.: *Obligationenrecht, Allgemeiner und Besonderer Teil, 2. Auflage*, Zürich, Basel, Genf 2001.
- Honsell-Vogt-Wiegand: *Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht I, Art.1-529, Helbing/ Lichtenhan*, Zürich 2003.
- İnceoğlu, Murat.: *Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil*, İstanbul 2009.
- Kendigelen, Abuzer.: *Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*, İstanbul 2016.
- Kılıçoğlu, Ahmet M.: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 24. Bası Ankara 2020
- Kutlu, Sungurbey, Ayfer.: *Yetkisiz Temsil*, İstanbul 1988.
- Kocayusufpaşaoğlu/ Hatemi/ Serozan/ Arpacı: *Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme*, 4. Bası, İstanbul 2006.
- Oğuzman-Öz: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1*, 18. Bası, İstanbul 2021.

- Oser,Hugo-Schönenberger,Wilhelm.:Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, V.Band, Das Obligationenrecht, Erster Halbband 1-183,2. Auflage,Zürich 1929.
- Othmar Jauernig.: Bürgerliches Gesetzbuch Kommentar, 14.A, MünchKommBZ 2011
- Otto, Palandt : Bürgerliches Gesetzbuch, 69 Auflage,München 2010.
- Özkaya, Eraslan.: Vekalet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması 4. Bası, Ankara 2016.
- Schwenzer, Ingeborg.: Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, 7. Auflage, Bern 2016.
- Tandoğan, Haluk.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler,C.II.
- Tekinay/ Burcuoğlu/ Akman/ Altop: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Bası, İstanbul 1985.
- Tiftik, Mustafa: “*Borç Sözleşmelerinin İrade Sakatlığı Sebebiyle İptalinde Uğranılan Zararların Tazmini*”, Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi,C.X,s.3-4, sh.397-417,sh.402.
- Ulaş, Işıl: Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, Genel Hükümler Mal ve Sorumluluk Sigortaları, 8. Bası, Ankara 2012.
- Ünan, Samim: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku,C.1, Birinci Kısım Genel Hükümler (madde 1401-1452), İstanbul 2016.
- Uygur, Turgut: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, C. 1, md.1-236, 2. Baskı Ankara 2012.
- Von Büren, Bruno: Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, Zürich 1964.
- Von Tuhr/Peter: Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrecht, Dritte Auflage, Band I, Unter mitarbeiter von H.Schulin, Zürich 1979.
- Zaech, Roger/Künzle, Hans Rainer: Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Band VI, Obligationenrecht, I. Abteilung ; Allgemeine Bestimmung, 2. Teilband, 2. Unterteilband, Stellvertretung, Kommentar zu Art. 32-40 OR,Bern 1990.